

सुखरात्रौ मया दत्तां गृह्ण पूजाञ्च याचतेऽम् । दारिद्र्यं
कलहप्रिये देवि ! त्वं धननाशिनी । याहि यत्नोर्गृहं
नित्यं स्थिरा तत्र भविष्यसि । यदि त्वं मे सहभागे !
मोता भवसि सर्वदा । पुत्रवत्कुलत्रये कदाचिद्वा
गमिष्यसि । गच्छ त्वं मन्दिरं यत्नोर्गृहीत्वा चाशुभं सम ।
मदाश्रयं परित्यज्य स्थिता तत्र भविष्यसि” । किञ्च ।
“एवं गते निशीथे तु नारीभिः स्नतहाङ्गनात् । अलक्ष्मीश्च
बहिष्कार्या अमन्त्रञ्च यथाविधि” इति कृत्यतत्पार्ष्वधृत
ब्रह्मपुराणम् । “एवं गते निशीथे तु जने निर्द्वैलोचने ।
तावन्नगरनारीभिः स्तुर्पङ्क्तिमुत्सवादनैः । निष्कासते प्रह-
राभिरलक्ष्मीः स्नतहाङ्गनात्” इति सददरलक्ष्मणम् ।
“पङ्क्तुष्ठाण्डखेटाद्याः कालकर्षींशिशुपङ्काः” काशी०

कालकट्चीय पु० कालकोटको यत्र देशे तत्र भवः “हृद्वाक्,
पा० ६ । वायस्यिद्याभिज्ञे ऋषिभेदे । तत्कथा च भा० या०
८२ अ० “कोशला नामाधिपत्यं सम्प्राप्तं क्षेमदर्शिनम् । सुनिः
कालकट्चीय आजगामेति नः श्रुतम् । स काकं पञ्जरे बद्ध्वा
विषयं क्षेमदर्शिनः । सर्वं पर्यचरत्युक्तः प्रवृत्त्यर्थी
पुनपुनः । अधीध्वं वायसीं विद्या शंसन्ति सम वायसाः ।
अनागतमतीतञ्च यच्च सम्पत्तिवर्त्तते” इत्युपक्रम्य दर्शिता ।
“क्षेमदर्शी नृपसुतो यत्र लीणबलः पुरा । सुनिः कालक-
ट्चीयमाजगामेति नः श्रुतम्” तत्रैव १०४ अ० । “सुनिः
कालकट्चीय आन्वाव्योऽथ हिरण्यय” भा० सु० ७ अ०

कालकस्तूरो स्त्री नि० सु० । कस्तूरोभेदे शब्दवि० ।
कालका स्त्री कालेश क वा० नेत्यम् । दक्षकन्याभेदे लडा० ।
तस्या अपत्यं ढक् । कालकेय असुरभेदे कालकेयशब्दे
उदा० ।

कालकाल पु० कालमपि कालयति प्रेरयति स्वकर्माणि
कल-नोदने अण् । परमेश्वरे कालशब्दे दर्शितकाल-
साधवीयपन्थे उदा० ।

कालकीट पु० कालः कीटोऽयम् । १ देशभेदे तत्र भवः पल्लवा०
अण् । कालकोट २ तद्देशभवे लि० ।

कालकीर्त्ति पू० चन्द्रहन्तसुरांशसम्भूते भारतप्रसिद्धे नृप
भेदे । “कालकीर्त्तिरिति ख्यातः पृथिव्यां सोऽभवन्नृपः ।
चन्द्रहन्तेति यस्त्वेव कीर्त्तितः प्रवरोऽसुरः” भा० आ० १७ अ०

कालकील पु० कालं तज्ज्ञानं कीलयति कील-अण् उप०
स० । कोलाहले शब्दरता० कोलाहलस्य कालरूपपर-
मेश्वरज्ञानविरोधित्वात्तथात्वम् ।

कालकुण्ड पु० कालेन कुण्डरते कुण्ड-कर्माणि घञ् । यम-

राजे शब्दमा० । “भीष्मास्माद्वातः पवते-मृत्युर्भावति
पञ्चमः” इति श्रुत्युक्तः । ईश्वरभियैव यमादिभिः स्वस्वका-
र्याणां करणात्तस्य तत्कृतिगुणितत्वात् तस्य तथात्वम् ।

कालकुष्ठ न० नि० कर्म० । कङ्कुष्ठे पर्व तीयमृत्तिकाभेदे राजनि०
कालकूट न० । कालं शिवमपि कूटयति कूट-उपतामे अण्
उप० स०, कालस्य मृत्योः कूटइव वा कालवत्स्यस्य कूट-
इव वा । १ विषभेदे पु० न० । विषभेदकालकूटलक्षण-
गुणाद्युक्तं भावप्रकाशे यथा “विषं तु गरलः स्वेद-
कस्य भेदादुदाहरे । वत्सनाभः सत्तारिद्रः सक्तु कस्य
प्रदीपनः । सौराष्ट्रिकः शङ्किकस्य कालकूटस्तथैव च ।
हालाहलो ब्रह्मपुत्रो विषभेदा अमी नव” इति विभक्त्य
“देवासुररणे देवैर्हृतस्य पृथुमानिनः । दैत्यस्य रुधि-
राज्जातश्चरत्तत्त्वसन्निभः । निर्यासः कालकूटोऽस्य
सुनिभिः परिकीर्त्तितः । सहि क्षेत्वे शङ्कवेरे कोङ्कणे-
मलये भवेत्” इति ललितम् ।

विषशोधनस्य विधानादिकं तत्रैवोक्तं यथा-
“गोमूले लिदिनं स्थाप्यं विषं तेन विशुद्धति । रक्त
सर्पपतैर्बाक्ते तथा धार्यञ्च वाससि । ये गुणा गरले
प्रोक्तास्ते सुहृन्निविशोधनात् । तस्माद्विषं प्रयोगे तु शोध-
यित्वा प्रयोजयेत्” । शोधितविषगुणाः तत्रैव ।

“विषं प्राणहरं प्रोक्तं व्यापि च विकाशि च ।
आग्नेयं वातकफहृत् योगवाहि तमोवहम् । व्यापि सक-
लकायगुणव्यापनपूर्वकपाकस्यानगमनशीलम् । विकाशि
कीलः शोषणपूर्वकसन्निवन्धयिषिलीकरणशीलम् । आ-
ग्नेयम् अधिकाग्नं ग्रहम् । योगवाहि सङ्गिगुणसाहकम् ।
तमोवहं तमोगुणप्राधान्येन बुद्धिविध्वंसकम् । “तदेव युक्ति-
युक्तान् प्राणदायि रसायनम् । योगवाहि परं वातह्ने-
प्रजित्वसिपातहृत्” । २ काके पु० स्त्री राज० । अति-
दृष्टत्वात् मृत्योर्दूतं रूपत्वाद्वा तस्य तथात्वम् स्त्रियां जा-
तित्वात् ङीप् ।

१ विषमाले च । “कालिमा कालकूटस्य नापैति हरसङ्ग-
मात्” । “ततोऽयुधधनः पापः तदुभये कालकूटकम् ।
लिप्तं प्रक्षेपयामास भीमसेनजिघांसया” भा० आ०
५००८ श्लोकः ।

कालकूटि लि० कालकूटे भवः इज् । कालकूटभवे ।
कालकृत् पु० कालं कालमानं करोति स्वगत्या कृ-किप् इत० ।
मृत्योर् तद्वत्या हि क्षणदण्डादिव्यवहारस्य कृतत्वात्तस्य
तथात्वम् २ परमेश्वरे च “कालात्मा कालकृद्भिः” छ० सि०